



WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Dziergawka

w sprawie K. N.,
obwinionej z art. 116 § 1 pkt 3 k.w.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej w trybie art. 535 § 5 k.p.k.,
na posiedzeniu w dniu 31 października 2023 r.,
kasacji wniesionej na korzyść obwinionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich
od wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w Koninie,
z dnia 15 maja 2020 r., sygn. akt II W 322/20,

- 1) uchyla zaskarżony wyrok nakazowy i uniewinnia K. N. od
zarzucanych jej wykroczeń;**
- 2) kosztami postępowania w sprawie obciąża Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Koninie wyrokiem nakazowym z dnia 15 maja 2020 roku, sygn. akt II W 322/20 uznał K. N. za winną dwóch wykroczeń z art. 116 § 1 pkt 3 k.w. w zw. z art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi popełnionych w ten sposób, że:

- w dniu 17 kwietnia 2020 r. w miejscowości B. gm. [...] jako podejrzana o nosicielstwo choroby zakaźnej w postaci wirusa COVID 19 nie stosowała się do obowiązku odbycia przymusowej kwarantanny domowej nałożonej na niej przez służby sanitarne;

- w dniu 29 kwietnia 2020 r. w miejscowości B. gm. [...] jako podejrzana o nosicielstwo choroby zakaźnej w postaci wirusa COVID 19 nie stosowała się do obowiązku odbycia przymusowej kwarantanny domowej nałożonej na niej przez służby sanitarne.

Sąd w konsekwencji wymierzył obwinionej karę 5.000 złotych grzywny oraz obciążył ją wydatkami postępowania oraz opłatą.

Ponieważ strony nie złożyły sprzeciwu, wyrok uprawomocnił się w dniu 16 września 2020 r. k. 30).

Kasację na korzyść obwinionej wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich, który zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa materialnego, tj. art. 116 § 1 pkt 3 k.w. w zw. z art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w sytuacji, gdy czyny przypisane ukaranej nie wyczerpywały znamion wykroczenia.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i uniewinnienie obwinionej od popełnienia przypisanych jej wykroczeń.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja okazała się oczywiście zasadna, dlatego podlegała rozpoznaniu i uwzględnieniu na posiedzeniu bez udziału stron, zgodnie z treścią art. 535 § 5 k.p.k.

Należy w pełni podzielić zarzut zawarty w kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich o rażącym naruszeniu przez Sąd Rejonowy przepisu prawa materialnego, tj. art. 116 § 1 pkt 3 k.w. w zw. z art. w zw. z art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, a uchybienie to miało istotny wpływ na treść wyroku.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że wykroczenie z art. 116 § 1 k.w. w brzmieniu obowiązującym w czasie czynu i w czasie orzekania w niniejszej sprawie, popełnia ten, kto wiedząc o tym, że: (pkt 1) jest chory na gruźlicę, chorobę weneryczną lub inną chorobę zakaźną albo podejrzany o tę chorobę; (pkt 2) styka się z chorym na chorobę określoną w punkcie 1 lub z podejrzanym o to, że jest chory na gruźlicę lub inną chorobę zakaźną; (pkt 3) jest nosicielem zarazków choroby określonej w punkcie 1 lub podejrzanym o nosicielstwo, nie przestrzega nakazów lub zakazów zawartych w przepisach o zapobieganiu tym chorobom lub o ich zwalczaniu

albo nie przestrzega wskazań lub zarządzeń leczniczych wydanych na podstawie tych przepisów przez organy służby zdrowia.

Wskazane w dyspozycji art. 116 § 1 k.w. terminy, jak „choroba zakaźna” „nosiciel”, „podejrzany o chorobę zakaźną”, „podejrzany o zakażenie” zostały zdefiniowane w ustawie z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi. Definicja pojęcia „choroba zakaźna” została zawarta w art. 2 pkt 3 wskazanej ustawy. Z treści tego przepisu wynika, że jest to choroba, która została wywołana przez biologiczny czynnik chorobotwórczy, zaś za szczególny rodzaj chorób zakaźnych uznano w art. 2 pkt 4 choroby szczególnie niebezpieczne i wysoce zakaźne - są to choroby zakaźne łatwo rozprzestrzeniające się, o wysokiej śmiertelności, powodujące szczególne zagrożenie dla zdrowia publicznego i wymagające specjalnych metod zwalczania, w tym cholera, dżuma, ospa prawdziwa, wirusowe gorączki krwotoczne.

W art. 2 pkt 17 cytowanej ustawy została zawarta definicja pojęcia „nosiciel”, którym jest osoba bez objawów choroby zakaźnej, w której organizmie bytują biologiczne czynniki chorobotwórcze, stanowiącą potencjalne źródło zakażenia innych osób. Natomiast art. 2 pkt 20 przedmiotowej ustawy definiuje pojęcie „podejrzany o chorobę zakaźną”, wskazując, że jest to osoba, u której występują objawy kliniczne lub odchylenia od stanu prawidłowego w badaniach dodatkowych, mogące wskazywać na chorobę zakaźną. Z kolei art. 1 pkt 21 tejże ustawy definiuje pojęcie „podejrzany o zakażenie”, którym jest osoba, u której nie występują objawy zakażenia ani choroby zakaźnej, ale która miała styczność ze źródłem zakażenia, a charakter czynnika zakaźnego i okoliczności styczności uzasadniają podejrzenie zakażenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2022 r., V KK 72/22).

Wskazane w art. 116 § 1 k.w. wykroczenia, mają charakter blankietowy. Dla możliwości przypisania odpowiedzialności na podstawie tego przepisu niezbędne jest precyzyjne sformułowanie opisu czynu w treści wyroku, wskazujące wszystkie desygnaty poszczególnych znamion ustawowych wykroczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2023 r., sygn. V KK 344/23). Zatem podmiotem określonego w art. 116 § 1 k.w. wykroczenia może być wyłącznie osoba spełniająca wyszczególnione w tym przepisie kryteria.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy podkreślić należy, że Sąd Rejonowy w Koninie stwierdził jedynie, że w dniach 17 kwietnia 2020 r. i 29 kwietnia 2020 r. obwiniona naruszyła zasady odbywania kwarantanny wynikającej z oświadczenia osoby przybywającej na teren RP spoza jej granic. W sprawie nie zostało sporządzone uzasadnienie wyroku, co utrudnia zweryfikowanie argumentacji Sądu meriti w zakresie przyjętej kwalifikacji prawnej zachowania ukaranej. Niemniej jednak sam opis czynów przypisanych obwinionej jest wystarczający do uznania, że Sąd Rejonowy nie przeprowadził żadnych ustaleń faktycznych w zakresie wyczerpania przez obwinioną znamion określonych art. 116 § 1 pkt 3 k.w.

Rzecznik Praw Obywatelskich zasadnie podniósł, że postawienie przez Sąd znaku równości pomiędzy powrotem do kraju z zagranicy i objęciem kwarantanną, a podejrzeniem o nosicielstwo w rozumieniu ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, jest nieuprawnione i stanowi niedopuszczalną wykładnię rozszerzającą zastosowania art. 116 § 1 pkt 3 k.w. na osoby, wobec których nie tylko nie udowodniono, ale nawet nie uprawdopodobniono w żaden sposób, że miały styczność ze źródłem zakażenia. Trafnie również wskazał skarżący, że nieuprawnionym było zastosowanie w podstawie prawnej art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, albowiem przepis ten nie dotyczy osób podejrzanych o nosicielstwo chorób zakaźnych, podlegających obowiązkowej kwarantannie. Artykuł ten odnosi się jedynie do osób chorych na chorobę zakaźną lub podejrzanych o zachorowanie na chorobę zakaźną, którzy mogą podlegać obowiązkowej hospitalizacji, izolacji lub izolacji w warunkach domowych.

Z treści § 2 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze RP stanu epidemii (Dz. U. z 2020 r., poz. 491), jak również późniejszego, lecz tożsamego co do pola regulacji, rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 kwietnia 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz. U. z 2020 r., poz. 658) wynika, że osoba przekraczająca granicę państwową, w celu udania się do swojego miejsca zamieszkania lub pobytu na terytorium

Rzeczypospolitej Polskiej, jest obowiązana odbyć, po przekroczeniu granicy państwowej, obowiązkową kwarantannę, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 34 ust. 5 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, trwającą 14 dni, licząc od dnia następującego po przekroczeniu tej granicy. Z kolei w § 3 ust. 1 rozporządzenia wskazano, że obowiązek, o którym mowa w § 2 ust. 2 pkt 2, jest równoważny z obowiązkiem wynikającym z art. 34 ust. 2 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi.

W tym miejscu podkreślić należy, że przepis § 2 ust. 2 pkt 2 wskazanego rozporządzenia, nakładający obowiązek poddania się kwarantannie, narusza prawo do swobodnego poruszania się po terytorium RP, a tym samym ogranicza podstawowe prawa i wolności obywatelskie przewidziane w Konstytucji RP. Formalnym warunkiem zgodnego z ustawą zasadniczą ograniczania praw obywateli jest ustanawianie ich tylko w ustawie. Zgodnie z treścią art. 92 ust. 1 Konstytucji RP, rozporządzenia są wydawane przez organy wskazane w Konstytucji, na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania. Obowiązek odbycia kwarantanny przez osoby powracające do kraju został ustanowiony w drodze aktu rangi podustawowej, co prowadzi do naruszenia art. 41 ust. 1 oraz art. 52 ust. 1 Konstytucji, gwarantujących obywatelom wolność osobistą oraz wolność poruszania się po terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Stanowi ono także naruszenie art. 2 ust. 1 i 3 Protokołu Nr 4 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz. U. z 1995 r. nr 36, poz. 175/2 ze zm.). Zgodnie z art. 2 ust. 1 tego Protokołu każdy, kto przebywa legalnie na terytorium Państwa, ma prawo do swobodnego poruszania się i do swobodnego wyboru miejsca zamieszkania na tym terytorium. Korzystanie z tego prawa nie może podlegać innym ograniczeniom niż te, które określa ustawa, i które są konieczne w społeczeństwie demokratycznym z uwagi m. in. na ochronę zdrowia (art. 2 ust. 3 Protokołu Nr 4).

Wskazać także należy, że zgodnie z treścią art. 2 pkt 12 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, kwarantanna oznacza odosobnienie osoby zdrowej, która była narażona na zakażenie, w celu zapobieżenia szerzeniu się chorób szczególnie niebezpiecznych i wysoce zakaźnych. Ustawowe kryterium poddania się kwarantannie wyznacza więc

fakt, że dana osoba była narażona na zakażenie, a nie okoliczność, że dana osoba przebywała za granicą. Potwierdza to treść art. 34 ust. 2 wskazanej ustawy, z której wynika, że obowiązkowej kwarantannie podlegają osoby, które były narażone na chorobę zakaźną lub pozostawały w styczności ze źródłem biologicznego czynnika chorobotwórczego, a nie wykazują objawów chorobowych. Obowiązek kwarantanny można zatem legalnie nałożyć aktem podustawowym wyłącznie na osoby, które były narażone na chorobę zakaźną lub pozostawały w styczności ze źródłem biologicznego czynnika chorobotwórczego. W związku z powyższym przyjęcie w § 2 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia, że dla zastosowania obowiązku poddania się kwarantannie wystarczające jest przekroczenie granicy państwowej, stanowi naruszenie przepisów powołanej ustawy, a w rezultacie także art. 92 ust. 1 Konstytucji RP, gdyż rozporządzenie nie wykonuje ustawy, lecz ją uzupełnia, wprowadzając unormowania nieznane ustawie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 24 lutego 2022 r., V KK 65/22, LEX nr 3404630; z dnia 24 maja 2022 r., V KK 102/22, LEX 3446575; z dnia 7 czerwca 2022 r., I KK 111/22, LEX 3450303; z dnia 16 marca 2021 r., II KK 64/21, OSNK 2021, z. 4, poz. 19; z dnia 16 marca 2021 r., II KK 97/21, LEX nr 3147689). W efekcie takich regulacji kwarantanną objęte zostały osoby, które nie spełniały ustawowych przesłanek podlegania temu obowiązkowi, w tym obwiniona w przedmiotowej sprawie K.N.

Sąd Najwyższy konsekwentnie stoi na stanowisku, że samo przekroczenie granicy państwowej i objęcie z tego powodu kwarantanną, nie może zostać uznane za podejrzenie o nosicielstwo choroby zakaźnej, wobec którego zastosowanie może mieć przepis art. 116 § 1 pkt 3 k.w. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22 czerwca 2023 r., V KK 60/23, LEX nr 3574161; z dnia 18 marca 2022 r., V KK 72/22, LEX nr 3411710; z dnia 29 czerwca 2021 r., II KK 255/21, LEX nr 3207608; z dnia 26 sierpnia 2021 r., III KK 264/21, LEX nr 3248233).

Z podanych wyżej powodów kasacja okazała się oczywiście zasadna, co doprowadziło do uchylenia zaskarżonego wyroku i uniewinnienia K. N. od popełnienia zarzucanych jej wykroczeń. W zaistniałej sytuacji niezbędne stało się obciążenie Skarbu Państwa kosztami postępowania, na podstawie art. 119 § 2 pkt 1 k.p.s.w.

[PGW]

[ms]